

Stamreeks Van der Mandere
(Een Nederlandse tak van een oud Vlaams geslacht)

door
A.C. Macaré

*Eerder gepubliceerd in 'Kronieken' 1999, een uitgave van de
Genealogische Vereniging Prometheus*

- Wapen: gevierendeeld: I en IV in zwart een zwemmende zilveren zwaan met opgeheven vlucht, met gouden kroon om de hals, op een blauwe schildvoet; II en III in rood drie omgekeerde schuine zilveren zwaarden, goud gevest, boven elkaar.
- Helm: halfaanzien met helmkroon.
- Helmteken: een zilveren zwaan met opgeheven vlucht, rood getongd en gouden kroon om de hals.
- Dekkleden: rechts: zwart, links: rood, gevoerd met zilver.
- Schildhouders: twee toegewende omziende zilveren hazewinden, rood getongd, met rode halsband, goud geboord en van gouden knoppen voorzien.
- Het geheel geplaatst op een groene arabesk.

Inleiding

De bakermat van het geslacht Van der Mandere, ook als Van der Mandele, Vermander of Van Mander voorkomend, ligt aan de oevers van de stroom de Mander of de Mandel. In de zestiende eeuw woonden veel leden van deze familie in de nabijheid van dit riviertje o.m. in Izegem (Iseghem) en Meulebeke. Beide plaatsen zijn gesitueerd in West-Vlaanderen ten noorden van Kortrijk. Deze streek werd zwaar getroffen tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648). In Izegem woedde in 1566 de Beeldenstorm. Gevolgd door strooptochten van calvinistische troepen en 'Malcontenten' leidde dit in 1579 tot een leegloop van de stad. In 1589 plunderden vrijbuiters uit Oostende en Sluis de stad en staken talrijke huizen in brand¹. Ook het huis van Jan van der Mandere (gen. VI) werd door brand verwoest. De hierna beschreven tak van de familie ontvluchtte het geweld en vestigde zich elders, o.m. in Gent.

In de jaren na de vrede van Munster (1648) ging Joan van der Mandere (gen. IX) over tot het protestantse geloof². In 1659 besloot hij met de eveneens protestantse Joanna de Smet te trouwen. De Rooms-katholieke Kerk te Gent verleende hiertoe geen toestemming en weigerde het Heilig Sacrament te verlenen. Vervolgens liet Johan zich op 6 juni 1659 inschrijven als burger te Sas van Gent, dat behoorde tot het gebied van de Republiek en trouwde aldaar in hetzelfde jaar voor een protestantse predikant. Hierna gingen zij weer in Gent wonen, waardoor een publiek schandaal ontstond. Het jonge echtpaar was bereid opnieuw voor de RK-kerk te huwen, maar weigerde te biechten en van religie te veranderen. Het Hof van de Raad van Vlaanderen, die in deze uitspraak moest doen, vreesde een nieuw schandaal en besloot het huwelijk niet te laten oversluiten. Ook verwachtte men, als er al te streng tegen Van der Mandere werd opgetreden, dat de Staten Generaal van de Republiek sancties zou treffen tegen katholieken wonend in de Noordelijke Nederlanden. De Raad besloot tot een boete voor het echtpaar, hetgeen door de privéraad van de Koning in 1660 gesteund werd. Waarschijnlijk werd het 'ketterse' huwelijk gedoogd. Hun zoon Jean Baptist werd wel in 1668 in Gent katholiek gedoopt, maar kreeg een protestantse opvoeding.

In de negentiende eeuw splitste de Nederlandse familie zich in twee takken, in de stamreeks als A en B aangegeven. Ook het familiearchief werd gesplitst. Nadat het geslacht in de mannelijke lijn uitstierf, werd in 1992 door erfgenamen van tak A een deel van het familiearchief in het stadsarchief Middelburg geplaatst, in 1988 verkreeg het Rijksarchief Zeeland (Middelburg) van erfgenamen van tak B een ander deel van het familiearchief. De beide archieven geven tezamen veel genealogische wetenswaardigheden prijs. Toch krijgt men de indruk, dat er in de loop der eeuwen veel uit is verdwenen of verloren is gegaan.

Lag het aanvankelijk in de bedoeling om de stamreeks aan te vangen met Johan van der Mandere (gen. X), hetgeen dan direct zou aansluiten op het artikel 'Nachtegael', gepubliceerd in Kronieken 1992, nr.1, door onderzoek in de beide familiearchieven³, bleek dat de stamreeks aanmerkelijk verder terug te voeren was. In een aantal schriften in het archief van tak B, waarschijnlijk uit het begin van de negentiende eeuw, is een uitgebreide genealogie van het geslacht Van der Mandere in Vlaanderen opgetekend⁴. Deze genealogie is gebaseerd op de notities van de kerkelijk secretaris François van der Mandere, na diens overlijden verder aangevuld en op 20 augustus 1599 in een tweetal boekjes geschreven door de wereldlijk priester Jan van der Mandere (gen. VI.4). De twee originele boekjes werden nagelaten aan Charles van der Mandere (gen. VIII) en diens zoon Joan en zijn waarschijnlijk verloren gegaan.

In de collectie Van der Mandere van tak A bevindt zich een afschrift hiervan in een ca. 1690 geschreven 'Boecxken van t gheslachte der van der Manders, eig. Joan van der Mandere Charlesz., koopman te Gent'⁵. Nadeel van bovengenoemde genealogieën is, dat er weinig data

in vermeld zijn. Zij worden wel gestaafd door een stamreeks Van der Mandere die zich in een genealogische collectie, gedateerd 1746, in het Stadsarchief Gent bevindt. Hier helaas ook met weinig data⁶.

Aangezien de vondsten erg interessant waren is besloten de stamreeks uit te breiden met de vroegere generaties, waarvan via andere bronnen toch nog wel enige tijdsvermeldingen gevonden werden. Een van deze bronnen was de levensbeschrijving van Karel van Mander, lid van een andere tak van de familie en ook voorkomend in de genealogie, bekend schilder en schrijver van het 'Schilderboek'⁷. Deze levensbeschrijving, toegeschreven aan G.A. Bredero en te vinden in een heruitgave van het 'Schilderboek' (1624), vermeldt dat Karel van Mander een achterkleinzoon was van Jan (gen. IV) en werd geboren te Meulebeke, een mijl van Izegem, mei 1548. Tijdens de zg. 'Beroerten' ontvluchtte hij Vlaanderen en vestigde zich in 1583 te Haarlem; hij overleed Amsterdam 11 september 1606. Hij voerde als familiewapen de witte zwaan met opgeheven vleugelen in een zwart veld zwemmende op het water met een gouden kroon om zijn hals. Dit wapen zou volgens hem door Philips de Goede (1396-1467), hertog van Bourgondië, aan 'die van de Manders omdat zij 't vaderland ten oorlog (tegen Schotten en Engelsen) goede dienst hadden gedaan' 1433/1435 geschonken zijn.

Ongetwijfeld zal uitgebreid onderzoek in de archieven van België, m.n. in Gent, veel meer gegevens over de vroege generaties Van der Mandere aan het licht brengen. Dit onderzoek zal evenwel veel tijd vragen. Een bezoek aan het stadsarchief van Izegem leverde, ondanks de vriendelijke behulpzaamheid van de stadsarchivaris, de heer Bertrand Nolf, weinig op.

Het huis 'Der Boede' nam een belangrijke plaats in in het leven van de familie. Het kwam in bezit van Maria Nachtegael, gehuwd met Johan van der Mandere, die het huis van haar vader Jacob⁸ erfde. Der Boede was een fraai kasteel met een slotgracht gelegen op Walcheren tussen Vlissingen en Koudekerke. In het tweede kwart van de achttiende eeuw verwoestte een brand het kasteel en mr. Jacob van der Mandere gaf de bekende Antwerpse architect en beeldhouwer Jan Peter van Bourscheit opdracht om op dezelfde plaats een buitenverblijf te bouwen. Dit buitenhuis werd voor 1752 opgeleverd. Na de dood van de weduwe van Jacob komt het huis in bezit van zijn dochter Johanna Susanna, gehuwd met Paulus Ewaldus van de Perre. Hun enige dochter, Jacoba Johanna, huwde weer met een Van der Mandere, nl. haar neef Jan Cornelis, die Der Boede uiteindelijk in 1805 verkocht.

Het huis Der Boede is nog steeds te vinden tussen Vlissingen en Koudekerke. Het wordt links en rechts geflankeerd door naoorlogse aanbouw en doet dienst als rust- en verpleeghuis.

Stamreeks

I. ADAM VAN DER MANDERE (de Mandres), vermeld als écuyer (schildknaap of ridder) 1337⁹. Hij huwde met **Antoinetta (Anthonette) (van) Praet**.

Zoon uit dit huwelijk:

1. JAN, volgt II.

II. JAN ADAMSZ. VAN DER MANDERE, vermeld Ieperen 1378¹⁰, aangesteld in 1420 als negende schepen van de gedeelte^{10a} te Gent¹¹. Hij huwde met **Cornelia Vanoy (van Oye)**.

Zoon uit dit huwelijk:

1. GLAUDE JANSZ., volgt III.

III. GLAUDE JANSZ. VAN DER MANDERE, vermeld 1459¹². Hij huwde met **Barbara (Barbele) Bruwaen**.

Zonen uit dit huwelijk:

1. Mr. GLAUDE (WALTER), wereldlijk priester, pastoor van Ter Goud, werd 1447 proost van de Onze Lieve Vrouwekerk te Brugge ‘alwaer hij ghegheven heeft eene costelijcke cappe van gaude Laecken met het wapen van der Mandere’¹³, tevens proost van Onze Lieve Vrouwekerk te Cassel, gaf in 1453 richtlijnen aangaande de verkiezingen der zangmeesters en de inrichting van het gezang, begr. Brugge, onder ‘eenen metalen saerck’ in het onze vrouwekoor van de O.L.V. kerk 26 augustus 1459.
2. JAN GLAUDEZ., volgt IV.

IV. JAN GLAUDEZ. VAN DER MANDERE, vermeld Veurne 1456¹⁴. Hij huwde ca. 1435 met **Geertruyd (van) Vascenaert (Varsenaer)**, dochter van Jan Vascenaert en N.N. van Dierdonck, hofdame van de vrouwe Van Gruythuyse in Brugge. Het wapen Vascenaert toonde drie zilveren zwaarden met gouden grepen op een zwart veld en werd door sommigen van haar nazaten gevierendeeld met de zwaan van Van der Mandere, waarbij het zwarte veld in rood veranderd werd.

Zonen uit dit huwelijk:

1. GLAUDE JANSZ., volgt V.
2. ADAM, vermeld 1520¹⁵ en 1534¹⁶. Hij huwde met Margarieta de Wulf Jansdr., begr. in de kerk van Meulebeke. Adam had 5 zonen en 2 dochters en was grootvader van Karel van Mander, schilder en schrijver van het bekende ‘Schilderboek’.

V. GLAUDE JANSZ. VAN DER MANDERE, woonde Izegem, begr. Meulebeke. Hij huwde 1e met **Margariete Kie(c)kenen**, begr. Meulebeke, huwde 2e na 1510 met **Margariete Verheyen (Vanderheyden)**, jonckvrouwe, overl. Meulebeke, dochter van Jan Verheyen en Cateline van Cassels(s). Margariete was wed. van François van Lansenberghe (Lansberge) filius Karel, poorter van Brugge 20 maart 1484, overl. Meulebeke ca. 12 september 1510. Hun zoon François Lansberge erft van zijn vader een leengoed onder Meulebeke en overl. 1559/1564¹⁷.

Kinderen uit het eerste huwelijk:

1. CORNELIS, begr. Izegem. Hij huwde met Margarieta Dedens Lievensdr. Zij hadden één dochter.
2. NICASIA, begr. Antwerpen. Zij huwde met Pieter van Cassel.

Zoon uit het tweede huwelijk:

3. JAN GLAUDEZ., volgt VI.

VI. JAN (HANSKIN) GLAUDEZ. VAN DER MANDERE, vermeld 1558 in Izegem, bewoner en eigenaar aldaar van een huis bij de kerk en aldaar eigenaar van een behuurd pacht bij de Blauwpoorte¹⁸, begr. Gent (St. Nicolaaskerk) ca. 1581. Hij huwde met **Margarieta Bey(dt)s**, begr. Gent (St. Nicolaaskerk) ca. 1579, dochter van Rademus Beys en Josine de Muldere.

Kinderen uit dit huwelijk:

1. MARGARETHA. Zij huwde met Pieter Geldoph. Beiden begr. te Izegem.
2. CORNELIS, geb. Izegem, voor een zevende deel eigenaar van het verbrande huis bij de kerk in Izegem en van het pacht bij de Blauwpoorte beide geërfd van zijn vader¹⁸, poorter van Oudenaarde 15 oktober 1558, woonde aldaar in het huis van zijn vrouw in de Catestrate, vrijpoorter van Oudenaarde 1 april 1573, aangesteld als twaalfde schepen van de gedeelte te Gent in 1588, woonde aldaar in de Donckersteeg, bezat 8 maart 1589 een leengoed genaamd ‘De Thiesham’ te Destelbergen van de St. Pieter Abdij te Gent, begr. Gent ca. 1592 (St. Nicolaaskerk). Hij huwde Oudenaarde ca. 1558 met Anna van der Plancke, huw. voorwaardecontract aldaar 8 augustus 1558, overl. ca. 1561, volgens de in Oudenaarde van haar ingeleverde staat van goederen 14 februari 1561, dochter van Abels

van der Plancke en Catharine Matthijs. Hij huwde 2e Oudenaarde met Barbara de Moor, huw. voorwaardecontract aldaar 20 maart 1565. Zij, dochter van Adriaan de Moor en Elisabeth Cabelliau, overlegde 10 oktober 1592 een staat van goederen aan de schepenen van Gent. Cornelis had zes zonen en twee dochters, die beiden bagijn waren in het St. Elisabethklooster te Gent.

3. RASMUS, woonde in het Vrije van Brugge, overl. voor 1589. Hij huwde 1e met Maria Hellebuuck, dochter van Omaer Hellebuuck en Cathelincken N.N. Hij huwde 2e met Jehenna Schaatsaeris.
Zijn zoon Hans, uit zijn eerste huwelijk, geestelijke in het hospitaal van St. Jan te Gent, doet in Gent november 1589 afstand van zijn goederen t.b.v. zijn ooms Jan, Cornelis, Charles, Adriaan en Joost van der Mandere. Verder had Rasmus uit het eerste huwelijk een dochter en uit het tweede huwelijk nog een zoon.
4. JAN, wereldlijk priester, compareerde Gent 30 juli 1587, vermeld 1606, begr. Ath, in het klooster Nazareth.
5. CHARLES, volgt VII.
6. ADRIAAN, compareerde Gent 15 september 1589 als eigenaar van een leengoed te Merelbeke van de St. Pieters Abdij, overl. ca. 1598. Hij huwde 1e met Josijntje de Keuninck (de Conynck). Hij huwde 2e met Christine Lievensdr. de Vos. Hij kreeg uit het eerste huwelijk twee dochters en uit het tweede huwelijk een zoon en een dochter.
7. GLAUDE, begr. Brugge. Hij huwde met Emmerentiana de Nockere. Uit dit huwelijk één zoon.
8. JOOST, woonde successievelijk te Kortrijk, Gent en Antwerpen. Hij huwde 1e met Jehenna Antonedr. Bossiers. Hij huwde 2e met Elisabeth De Boosere. Hij huwde 3e met Elisabeth Pinnemans; zij comp. Antwerpen 16 januari en Gent 22 januari 1597. Joost kreeg uit het eerste huwelijk een dochter, uit het tweede huwelijk een zoon en uit het derde huwelijk vier zonen en een dochter.

VII. CHARLES JANSZ. VAN DER MANDERE, geb. Izegem, toeziend voogd over de kinderen van zijn broer Cornelis, volgens diens staat van goederen gepasseerd voor de schepenen van Gent 10 oktober 1592. Doet 2 december 1592 afstand van het leengrond genaamd 'De Tiesham' te Destelbergen t.b.v. zijn neef Jan (Hanskin) Cornelisz. van der Mandere, ingeschreven, na reeds vele jaren daar gewoond te hebben, als poorter van Gent 1 november 1595¹⁹, overl. voor 20 juni 1630, begr. Gent in de St. Nicolaas kerk (St. Crispijnschapel). Hij huwde met **Beatrice Bossiers**, dochter van Antone Bossiers. Zij testeerde Gent 20 juni 1630, 'oudt van jaere ende caducq van lichaeme ende veele jaeren gheweest', wonend ten huize van haar zoons Charles en Antone²⁰, compareerde Gent 12 december 1630, overl. Gent 29 november 1632, begr. 2 december 'nevens heure man saliger' in de St. Nicolaaskerk.

Kinderen uit dit huwelijk:

1. JAN, (wijn)koopman te Gent, ca. 1632 gedetineerd in het Gravensteen te Gent, wegens onbetaalde schulden, ongehuwd overl.
2. MARGRIET, huwde met Lieven Hebbelinck, gheseyt Van Hulle, overl. Gent in zijn huis in de Papenstraat ca. 1608²¹.
3. CATHELIJNE, huwde 1e met mr. Willem Steuperaert, advocaat in de Raad van Vlaanderen, huwde 2e Gent (St. Nicolaaskerk) 5 augustus 1615 met Marten Westerlynck, weerdt in 'Den Nobele', staande aan de Veerbrugge te Gent; hij overl. aldaar 23 april 1631.
4. JOSINE, huwde Gent (St. Nicolaaskerk) 26 april 1611 met Noë du Boos.
5. BEATRICE. Zij huwde met Pieter Cautier.

6. CHRISTINE, ged. Gent (St. Pieterskerk) maart 1587 (get. Cornelis van der Mandere, Christine de Vos).
7. CHARLES, volgt VIII.
8. ANTONE, ged. Gent (St. Pieterskerk) 25 september 1591 (get. Jodoca Bossiers, Adriaan van der Mandere en Janne Wauters), koopman, bewoner en mede-erfgenaam, van het huis 'Den Wyngaert', poorter van Gent 13 september 1634, schenkt 'uyt liefde ende affectie' zijn part en deel van 'Den Wyngaert' aan zijn broer Charles²², voogd over de kinderen van dezelfde Charles volgens de staat van goederen gepasseerd voor de schepenen van Gent 6 juni 1641, compareerde Gent 13 augustus 1644, ongehuwd overl.

VIII. CHARLES (CAREL) CHARLESZ. VAN DER MANDERE, ged. Gent (St. Michielskerk) 22 september 1589 (get. Beatrice Sus, Joos van der Mandere en Barbeelke Smoors), dreef aldaar 'een wynckel van meerssenieren, soo van zijden buessen, caussens, hoeden, linten en andere stoffen', eigenaar van een huis staande in de 'Ramen', kreeg van zijn moeder 12 december 1630 een leengoed genaamd 'tleen t'Utrecht' binnen de parochie van Izegem, groot 12½ bunder teneinde haar van de baten te verzorgen en te begraven. Verder moest hij zijn oudste broer Jan 'ghevanghen binnen de cepiage van de Grave castele binnen Ghendt' onderhouden en diens schulden betalen²³, woonde in Gent in het huis 'Den Coninck van Spanghien' op de hoek van de Hoogpoorte en de Langemunt, gekocht 18 december 1628 voor 264 pond vlaams²⁴, overl. aldaar 13 september 1638. Hij huwde met **Maria de Lange**, dochter van Pieter de Lange en Adriana Kieckenpoort. Zij zette na het overlijden van haar man de 'wynckel' voort en verkocht 31 januari 1676 het huis 'op den Vischmarkt, haudende den houck van de Hoochpoorte en de Langhe Munte van auts ghenaeamt Den Wyngaert ende daer alsnu voor teecken uytsteect den Conynck van Spaignen'²⁵.

Kinderen uit dit huwelijk:

1. JAN, volgt IX.
2. PIETER, geb. Gent 7 mei 1630, ged. aldaar (St. Nicolaaskerk) 9 mei (get. Pierre de Langhe en Catherine van der Mandere).
3. ANTHONE, geb. Gent 13 december 1631, ged. aldaar 14 december
4. NICOLAAS, ged. Gent 24 februari 1634 (get. Nicolas de Somere en Marie Kieckenpoort), overl. voor 6 juli 1641.
5. CHARLES, geb. Gent 23 november 1635, ged. aldaar 25 november (get. Antoine van der Mandere en Jeane de Langhe).
6. JACOBUS, ged. Gent 2 februari 1638 (get. Joannes Claissen namens Jean de Blicke en Marguerite de Langhe), overl. voor 6 juli 1641.
7. BENJAMIN, geb. Gent 30 maart 1639, ged. aldaar 3 april 1639 (get. Anthonie van der Mandere en Catherine van de Mandere, echtgenote van Nicolas Goethals), jong overleden.

IX. JOAN VAN DER MANDERE, geb. Gent 26 november 1628, ged. aldaar in de St. Nicolaaskerk 28 november (get. Jan van der Mandere en Adrienne Kieckenpoort), werd protestant, ingeschreven als burger te Sas van Gent 6 juni 1659², koopman te Gent, eigenaar 1671 en bewoner van een dubbelhuis in de Bennestege op de hoek van de Veldstraat aldaar, bezat aan onroerende goederen hofsteden in Cluyssen, Wesseghem en Ursel te Vlaanderen, eigenaar van een viertal huizen te Gent en diverse partijen land in Vlaanderen²⁶, eigenaar 30 augustus 1675 van land in de polder van Westdorpe in Axelambacht²⁷, compareerde Gent 11 december 1675 betreffende schade geleden door oponthoud van het vervoer van zijn koopmansgoederen op het schip 'Het Hof van Brussel' naar Dublin²⁷, begr. Sas van Gent 9 december 1699. Hij huwde in de protestantse kerk van Sas van Gent 19 december 1659 met

Joanna De Smet, geb. Gent, overl. aldaar in het huis in de Bennesteeg 29 oktober 1689, begr. Sas van Gent, dochter van Boudewijn De Smet en Levina Henrydr. van Pilchem.

Zoon uit dit huwelijk:

1. JEAN BAPTIST, volgt X.

X. JEAN BAPTIST (JOHAN) VAN DER MANDERE, geb. Gent 13 maart 1668, ged. aldaar (St. Nicolaaskerk) 14 maart 1668 (get. Boudewijn De Smet en Marie De Langhe), kreeg 27 april 1705 samen met zijn vrouw en dienstmeid een paspoort voor twee maanden²⁸ als zijnde burger en inwoner van Gent, werd ingeschreven als poorter van Vlissingen komende van Gent 18 februari 1710, raad 1710, schepen 1711, 1712 en burgemeester 1719, 1720 van Vlissingen, bewoonde aldaar een groot huis tegenover de 'Roode Brugge' op de westhoek van de Baljuwstraat, laterwijknummer K41²⁹ en betaalde in 1711 aan belasting 2 pond vlaams voor zijn vier dienstbodes en 8-6-8 pond vlaams voor zijn paarden en rijtuig³⁰. Verder was Johan o.m. hoofdpaticipant van de V.O.C., overl. Vlissingen 26 oktober 1721, begr. in de kerk van Sas van Gent in het familiegraf in de kelder aan 'de hoofdsiede van de Suytdeuren' 3 november. Hij huwde 1e Rotterdam 31 oktober 1694 met **Jacoba Wilhelmina van Belle**, overl. in het kraambed 29 augustus 1698, dochter van Josua van Belle^{30a}, heer van Waddingxveen, en Ida Catharina van der Heyde. Hij huwde 2e Vlissingen 11 februari 1701 met **Maria Nachtegael**⁸, geb. Vlissingen 17 september 1676, doopget. Middelburg 6 november 1714 bij Petronella Maria Macaré, hoofdpaticipante V.O.C., verkocht 19 februari 1724 het huis in de Bennesteeg te Gent, oorspronkelijk bezit van haar schoonvader³¹, kocht, voor haar twee zonen, 16 juni 1725 voor 83.500 gulden van de stad Zierikzee de ambachtsheerlijkheid 'De Vierbannen', bestaande uit de ambachten Ouwerkerk, Nieuwerkerk, Capelle en Botland gelegen op Duiveland³², overl. Vlissingen 10 februari 1743, begr. Sas van Gent 17 februari, dochter van mr. Jacob Nachtegael en Susanna Macaré.

Kind uit het 1e huwelijk:

1. Zoon, overl. 29 augustus 1698.

Kinderen uit het 2e huwelijk:

2. **JOHAN VAN DER MANDERE VAN NIEUWERKERK**, geb. verm. Middelburg 13 september 1703, ged. aldaar in de Nieuwe Kerk 16 september (get. Jacob Nachtegael en Petronella Jacoba Nachtegael), werd 1724 ingeschreven aan de universiteit van Utrecht, kreeg 22 oktober 1725 van zijn moeder de ambachtsheerlijkheden Nieuwerkerk, Capelle en Botland, totaal 2490 gemet aan grond (1 gemet is 0.42 ha)³³, kiesheer (1727) en raad (1728) van Middelburg, overl. Utrecht 29 september 1729, begr. Sas van Gent. Hij huwde Utrecht 7 mei 1727 met de veertienjarige Cornelia Philipina de Boodt, geb. Doorn 15 juni 1712, dochter van Cornelis de Boodt, vrijheer van Giessen en Giessen-Nieuwkerk, heer van Moesbergen, Cadzand, Bingaertskerke en Arkel, en Charlotta Wilhelmina van Arkel, overl. Utrecht 3 maart 1742. Haar portret, geschilderd door Nicolas de Largittiere, bevindt zich in het museum Het Huis Lambert van Meerten te Delft. Zij hertr. met mr. Jan Daniel d'Ablaing, geb. Haarlem 25 januari 1703. Hij promoveerde Utrecht 1725 in de jur. wetenschap, heer van Giessenburg, zoon van Johan Cornelis en Wilhelmina Burlamacchi.
3. **SUSANNA JACOB A VAN DER MANDERE**, geb. Vlissingen 17 mei 1705, ged. 19 mei in de Grote Kerk aldaar (get. Gilles Thijssen en Susanna Macaré), overl. Gent 13 augustus 1705, begr. Sas van Gent in het familiegraf.
4. **JACOB**, volgt XI.
5. **CHARLES PIETER VAN DER MANDERE**, geb. Vlissingen ten huize van Jacob Nachtegael 9 februari 1709, ged. aldaar in de Franse Kerk 10 februari (get. Susanna Macaré en Pieter Macaré filius Jacobi), overl. Gent begin juni 1709, begr. Sas van Gent.
6. **SUSANNA JOHANNA VAN DER MANDERE**, geb. Vlissingen 23 november 1710, ged. aldaar in de Franse Kerk 26 november (get. Jacob Nachtegael en Johanna Maria van

Dusseldorp, huisvrouw van Pieter Macaré), overl. Vlissingen ca. februari 1711, begr. Sas van Gent.

7. JOHANNA SUANNA VAN DER MANDERE, geb. Vlissingen 14 mei 1714, ged. aldaar in de Franse Kerk 18 mei (get. Jacob Nachtegael en Johanna Maria van Dusseldorp), erfde van haar vader en broer Johan aan goederen en waardepapieren 63.932 pond vlaams²⁶, werd na de dood van haar echtgenoot ambachtsvrouw van Oostkapelle, overl. Middelburg 20 mei 1793, begr. in de Oude Kerk aldaar. Zij huwde (ondertr. Middelburg 28 jui) Vlissingen augustus 1745 met mr. Johan Gualtherus van der Poort, raad en burgemeester van Middelburg, bewindhebber van de V.O.C. vanaf 1744, heer van Oostkapelle, eigenaar van de hofstede Triton, gelegen naast Der Boede, die hij 30 mei 1752 verkocht³⁴, overl. Middelburg 6 mei 1784. Uit dit huwelijk een dochter Johanna Petronella; zij huwde met François Adriaan Steengracht.

XI. Mr. **JACOB VAN DER MANDER VAN OUWERKERK**, geb. Gent 23 augustus 1707, ged. aldaar in de St. Joris Capelle van de openbare gereformeerde kerk 29 augustus (get. Jacob Nachtegael, repr. Gilles Thijssen en Susanna Macaré), vertrok, waarschijnlijk voor studie, naar Gent en werd ingeschreven als poorter van Vlissingen 26 augustus 1724, kreeg van zijn moeder op 22 oktober 1725 de ambachtsheerlijkheden Ouwerkerk en de polders Vianen en Beyeren, totaal 2033 gemet land³⁵, werd in 1726 ingeschreven aan de universiteit Utrecht, studeerde aldaar 13 maart 1727 af³⁶, verkreeg 8 augustus 1728 een meerderjarigheidsverklaring van de Staten van Zeeland³⁷, erfde 25 september 1730 van zijn broer Johan de ambachten Nieuwerkerk, Capelle en Botland³⁸, raad 20 april 1726, schepen 1732-1733 en burgemeester 1738-1739, 1747-1748, 1750-1751, 1753-1754 en 1756-1757 van Vlissingen, bewoonde aldaar het huis tegenover de Roode Brug, geërfd van zijn ouders. Als eerste burgemeester overhandigde Jacob aan stadhouder Willem IV, bij diens inhuldiging als erfheer van Vlissingen op 5 juni 1751, de sleutels van de stad. Ter gelegenheid van dat feest werd 's avonds zijn huis 'geillumineerd'³⁹. Hij was bewindhebber van de V.O.C. vanaf 1737, verkreeg op 24 januari 1762 een klein deel van de ambachtsheerlijkheid van Zoutelande en op 24 juni 1762 het ambacht St. Janskerke (Walcheren), beide afkomstig uit de nalatenschap van zijn achternicht Johanna Thijssen⁴⁰. Jacob erfde het landhuis Der Boede te Koudekerke en gaf kort na de verwoesting door brand opdracht het buiten te herbouwen. Hij werd in Vlissingen aangeslagen voor 8 pond vlaams voor het employeren van 8 dienstboden en 16-13-4 pond vlaams voor het bezit van een koets met 4 paarden⁴¹, woonde vanaf ca. 1766 in Middelburg, werd ook daar aangeslagen voor 8 dienstboden en de koets⁴², zijn huis in Vlissingen hield hij aan⁴³, werd 10 oktober 1767 door de raad van Vlissingen benoemd in het ambt van ambachtsheer van Koudekerke⁴⁴, maakte tezamen met zijn vrouw 12 september 1772 een testament op de langstlevende⁴⁵. Hij overl. 's-Gravenhage 19 mei 1775 'in commissie zijnde in 's Compagnies Logement (V.O.C.), na eene brandige ziekte en bedlegering van 9 dagen' en werd begr. Vlissingen (Oostkerk) 25 mei 1775. Hij huwde Rotterdam (Grote Kerk) 30 maart 1739 met **Petronella Geertruijd van Berckel**, ged. Rotterdam 16 februari 1716, overl. Middelburg 9 april 1780, begr. Vlissingen (Oostkerk) 15 april, dochter van Engelbert van Berckel en Theodora Petronella van Hogendorp.

Kinderen uit dit huwelijk:

1. MARIA THEODORA, geb. Vlissingen 12 december 1741, ged. aldaar (Franse Kerk) 17 december (get. Engelbert van Berckel en Maria Nachtegael), overl. 'aan een uytterende ziekte waaraan [zij] reeds geduerende twee Jaren had gelaboreert' Vlissingen 20 juli 1757, begr. aldaar (Oostkerk) 26 juli.
2. N.N. (doodgeboren dochter op 17 april 1743), begr. Sas van Gent.
3. ENGELBERT JOHAN, volgt XII.

4. JOHANNA SUSANNA, geb. Vlissingen 28 februari 1747, ged. aldaar (Franse Kerk) 5 maart (get. Johan Gualtherus van der Poort en Johanna Susanna van der Mandere), zij erfde na de dood van haar moeder in 1780 Der Boede, bewoonde in Middelburg een groot huis in de Lange Noordstraat (wijknr. L132, later Rijkskweekschool) met een bijzonder fraai interieur⁴⁶. In 1786 bezocht Prins Willem V Zeeland en op 24 juni werden 's middags de hoge gasten op Der Boede ontvangen⁴⁷, een dag later onthaalde het echtpaar Van de Perre-Van de Mandere in hun huis in de Lange Noordstraat de stadhouderlijke familie op een luisterrijk souper, gevolgd door een concert in de grote schitterend geïllumineerde tuin, daarna gaf men aan de stadsgenoten vrij entree 'in de door kunst verlichten en daar door betoverende wandelplaats, aan alle zijden van de Thuyn was een choor muzykanten geplaatst, welke de wandeling de toegevloede menigte door een geduurig Turks Muzyk verrukten en verheugden'⁴⁸, Johanna Susanna werd 4 juni 1787 na de dood van haar echtgenoot ambachtsvrouw der Vierbannen⁴⁹, overl. Middelburg 14 maart 1790. Zij huwde Middelburg 11 juni 1765 met Paulus Ewaldus van der Perre, raadsheer in het Hof van Vlaanderen te Middelburg, bewindhebber V.O.C. Hij kocht 23 april 1771 voor 50.000 gulden van zijn schoonvader Jacob van der Mandere de ambachtsheerlijkheden der Vierbannen, vertrok in augustus 1786 als gevolmachtigde minister van Hun. Hoog. Mog. Staten Generaal naar Brussel, waarbij hij deelnam aan een reeks geheime onderhandelingen in kloosters in de Oostenrijkse Nederlanden, daar werd hij betrokken bij een tweegevecht met doodslag, waarna hij om zijn eer te redden aldaar op 17 augustus 1786 de gifbeker moest drinken⁵⁰. Hij werd begraven in de Oude Kerk te Middelburg.

Uit het huwelijk ontsproot een dochter Jacoba Johanna, die huwde met haar neef Jan Cornelis van der Mandere (XII.2).

5. N.N. (ongedoopte dochter), geb. en overl. Rotterdam 5 juni 1748, begr. aldaar in de Franse Kerk 7 juni.
6. IDA PAULINA, geb. Vlissingen 16 augustus 1649, ged. aldaar (Franse Kerk) 24 augustus (get. Paulus Hendrik Justus Ivoy en zijn huisvrouw Ida Adriana van Berckel, gerepr. door Engelbert van Berckel en Theodora van Hogendorp), overl. Middelburg 21 augustus 1772 en begraven in de Oostkerk te Vlissingen. Zij huwde Veere 24 oktober 1770 met Guillaume Frederic Godin, raad van Veere en bewindhebber V.O.C. vanaf 1768, overl. 1793; hij hertr. met Arnoldina Catharina van der Poort.
- Geboren uit het eerste huwelijk een dochter Ida Paulina, voor $\frac{1}{3}$ part erfgenaam van haar grootvader Jacob van der Mandere⁴⁵.

XII. Mr. **ENGELBERT JOHAN VAN DER MANDERE**, geb. Vlissingen 25 juni 1744, ged. aldaar (Franse Kerk) 28 juni (get. Engelbert van Berckel en Theodora van Hogendorp), raad 1764, 1767, 1768, 1771, 1777, schepen 1765, 1766, 1769, 1770, 1772, 1773, 1775, 1776, 1778, 1779 en thesaurier 1771 en 1774 van Middelburg, aangesteld als rekenmeester van de provinciale Rekenkamer 2 september 1782⁵¹, bewindhebber van de V.O.C. vanaf 1787, voogd over zijn nichtje Ida Paulina Godin⁵². Hij kocht in Middelburg 5 augustus 1768 het op de Kinderdijk gelegen huis Delfshaven en ging daar wonen, waar hij aan de voorkant zicht had op het laden en lossen van schepen en aan de achterzijde uitkeek over de timmerwerf van de V.O.C., kocht aldaar resp. 17 maart 1769 en 26 mei 1780 de naast zijn huis gelegen huizen Londen en Noorwegen⁵³, verkocht 14 december 1778 de ambachtsheerlijkheid St. Janskerke en het deel van de ambachtsheerlijkheid Zoutelande aan Martinus Johan Veth van de Perre⁵¹. Tijdens het bezoek van stadhouder Willem V en zijn gezin in 1786 aan Middelburg begaven zij zich op de 24e juni naar het huis van Engelbert Johan om vandaaruit het te water laten van het schip 'Sint Laurens' van de V.O.C.-werf te aanschouwen, 'De heer van der Mandere gaf bij deze gelegenheid aan de vorstelijke Persoonen en verscheide lieden van distinctie een

fraay Muzyk en Dejeuné⁴⁸. Gedurende ‘De Omwenteling’ werd hij in 1795 van al zijn publieke ambten ontheven en werd rentenier, zijn inkomsten bestonden uit de renten van zijn uitgeleende en belegde geld, hij kocht 5 juni 1801 voor 125 pond vlaams een speelhof (buitenhuisje) juist buiten de stad, op loopafstand van zijn huis, gelegen op de Singel tussen de Haven en Segeerspoort⁵⁵. Hij overl. Middelburg 9 maart 1827, wonend op de Dam Noordzijde in Den Gouden Valcke. Engelbert Johan was een vermogend man, zijn nalatenschap bedroeg 439.564 gulden aan goederen en effecten, waaronder o.m. obligaties ten laste van het Russisch Keizersrijk, Frankrijk, Denemarken, Pruisen, Weenen en plantages in Essequibo en Suriname⁵⁶. Hij huwde Middelburg (Franse Kerk) 23 december 1766 met **Cornelia Adriana Ockerse**, geb. Zierikzee 15 januari 1749, ged. aldaar 19 januari, eigenaresse van leengoederen in ‘s-Heer Arendskerke, waarover zij volgens octrooi van de Staten van Zeeland op 31 oktober 1791 vrijelijk kan beschikken, deze partij land vermaakte zij 9 april 1792 aan haar echtgenoot⁵⁷, overl. Middelburg 13 december 1800, dochter van mr. Jan Cornelis Ockerse en Adriana Susanna Eversdijk.

Kinderen uit het huwelijk:

1. JACOBA PETRONELLA MARIA, geb. Middelburg 29 oktober 1768, ged. aldaar (Franse Kerk, get. Jacob van der Mandere en zijn vrouw Petronella Geertruijt), woonde in 1789 te Roosendaal, in 1790 te ‘s-Hertogenbosch en in 1814 in het ‘Van Dishoeckhuis’ te Vlissingen, leende 31 december 1823 van haar vader op een onderhandse obligatie, zonder beding van interest, 58.186 gulden, woonde als weduwe in Middelburg in het huis ‘De Belle’ in de Lange Giststraat (Dam Noordzijde), overl. aldaar 12 november 1828. Zij huwde (ondertr. Middelburg 8 juli) 29 juli 1789 met Cornelis Hendrik Macaré, luitenant-kolonel, commandant van de vesting Vlissingen, overl. aldaar 16 april 1816.
Uit dit huwelijk de volgende kinderen:
 - a. Johanna Cornelia.
 - b. Henriette Petronella.
 - c. Meinard Paulus.
 - d. Jan Pieter.
 - e. Paulus Jacobus.
2. JAN CORNELIS, geb. Middelburg 21 november 1773, ged. aldaar in de Franse Kerk 28 november (get. Cornelis van Citters en Susanna Ockers), officier der cavalerie, cornet in het regiment van Gen. Maj. Hoeuft Van Oyen, werd 4 februari 1801 extra ordinaar lid van de vrijmetselaarsloge ‘L’Astre de l’Orient’ te Vlissingen⁵⁸. Hij verkocht 18 april 1805 het huis Der Boede⁵⁹, overl. ‘zeer subiet aan een verplaatsing van zinkingstof’ Middelburg 6 mei 1810. Hij huwde Middelburg 25 november 1797 zijn nicht Jacoba Johanna van der Perre, geb. Middelburg 3 augustus 1778, dr. van Paulus Ewaldus van der Perre en Johanna Susanna van der Mandere. Zij erfde na de dood van haar moeder in 1790 het huis Der Boede en op 21 april 1790 de ambachtsheerlijkheid der Vierbannen⁴⁹, bewoonde het grote huis in de Lange Noordstraat (wijknr. L 132), maakte Middelburg 17 augustus 1833 een testament en liet haar vermogen (dat totaal 309.147,54 gulden bedroeg) na aan 17 neven en nichten, waaronder de 5 kinderen van Paulus Johan van der Mandere die na haar overlijden elk 9.979 gulden ontvingen⁶⁰, het huis in de Lange Noordstraat werd op 16.000 gulden geschat, de ambachtsheerlijkheid ‘De Vierbannen’ was nog maar 23.000 waard. Zij hertr. 16 oktober 1817 Jacob Cornelis Schummelketel, oud officier der infanterie, agent der rijksdomeinen en raad van Middelburg. Zij overl. Middelburg, 13 september 1835.

Uit het huwelijk van Jan Cornelis:

- a. Cornelia Johanna, geb. Middelburg 28 november 1798, ged. aldaar (Franse Kerk) 9 december (get. mr. Martinus Johan Veth van de Perre en Cornelia Adriana Ockerse), overl. ongehuwd Middelburg 14 april 1822.
- b. Paulus Nicolaas Van der Perre, geb. Middelburg 6 december 1800, ged. aldaar (Franse Kerk) 28 december (get. Engelbert Johan van der Mandere en Clasina Cornelia van Bronckhorst, hv. Martinus Johan Veth van de Perre), overl. ongehuwd Middelburg, in het huis van zijn moeder, 30 september 1819.
- c. Johan Hendrik Jacob, geb. Middelburg 9 augustus 1804, ged. aldaar (Franse Kerk) 19 augustus (get. Cornelis Henrich Macaré en zijn vrouw Jacoba Petronella van der Mandere), werd 14 juli 1825 ingeschreven aan de universiteit Utrecht, faculteit rechten, was voor een derde deel erfgenaam van zijn grootvader Engelbert Johan van de Mandere, overl. ongehuwd Middelburg, in het huis van zijn moeder, 21 februari 1831.

3. PAULUS JOHAN, volgt XIII.

XIII. Mr. **PAULUS JOHAN VAN DER MANDERE**, geb. Middelburg 16 augustus 1779, ged. aldaar (Franse Kerk) 22 augustus (get. Paulus Edualdus van de Perre en Johanna Susanna van der Mandere), studeerde af in de rechten Leiden 16 juli 1804⁶¹, kiezer van Middelburg 1805, rechter bij de arrondissementsrechtbank van 1e aanleg aldaar, eigenaar van de buitenplaats 'De Paarel', liggend aan de rijweg van Middelburg naar Vlissingen en van diverse stukken land op Zuid Beveland⁶², overl. Middelburg, in het huis Noorwegen, op de Kinderdijk, 19 maart 1824. Hij huwde Goes 4 augustus 1806 met **Adriana Isabella van der Bilt**, geb. Goes 18 mei 1787, overl. Driebergen 21 juni 1838, dochter van Boudewijn Verselewel van der Bilt, heer van Kapelle, Eversdijk, Bath en Yerseke, en Maria Digna Keetlaer. Zij hertr. Middelburg 29 april 1826 met Heymerick Camerlingh, kolonel der genie. Kinderen uit dit huwelijk:

1. JOHANNA CORNELIA, geb. Middelburg 12 januari 1808, overl. Middelburg op de Kinderdijk 3 april 1808.
2. BOUDEWIJN, volgt XIVa.
3. JACOB, volgt XIVb.
4. JOHAN CORNELIS, geb. Middelburg 25 juni 1812, luitenant ter zee, overl. ongehuwd, Utrecht 12 februari 1842.
5. MARIA CORNELIA WILHEMINA, geb. Middelburg 5 november 1813, overl. Kapelle 15 maart 1888. Zij huwde Goes 23 april 1840 met mr. Boudewijn Verselewel van der Bilt, geb. Goes 22 februari 1814, kantonrechter te Goes, lid provinciale Staten van Zeeland, overl. Kapelle 11 januari 1892.
6. JACOB CORNELIA, geb. Middelburg 17 juni 1815, overl. Heinkenszand 14 januari 1887. Zij huwde Goes 4 mei 1843 met mr. Jan Cornelis Reinier van der Bilt, geb. Kapelle 4 mei 1817, griffier van het kantongerecht Heinkenszand en lid Gedeputeerde Staten van Zeeland, overl. Heinkenszand 31 mei 1899.

Tak A

XIVa. **BOUDEWIJN VAN DER MANDERE**, geb. Middelburg 15 december 1808, eigenaar van de villa Jagtlust te Kapelle (1826-1833), ambachtsheer van Kapelle, Biezeling en Eversdijk (1848-1851), vanaf 1848 plaatsvervangend kantonrechter in het kanton Heinkenszand, raadslid vanaf 9 augustus 1848, burgemeester van 9 maart 1850 tot 13 juli 1853 (eervol ontslag bij K.B. 28 juni 1853) en weer raadslid tot 31 augustus 1855 van 's-

Gravenpolder (Zuid Beveland)⁶³, woonde aldaar in huize 'La Favorite', een villa met een wagenhuis en tweemaal 'een vijver van vermaak', eigenaar van de hofstede 'Buitenleven' aldaar, lid Prov. Staten van Zeeland voor het hoofd-kiesdistrict Goes (1851), dijkgraaf waterschap 's-Gravenpolder (1855), overl. Utrecht 11 januari 1879. Hij huwde Utrecht 19 juni 1840 met Jkvr. **Sara Johanna Ignatia Sybella Coenen van 's-Gravensloot**, geb. Utrecht 15 september 1812, overl. Utrecht 8 december 1883, dochter van mr. Jacob Diederik Coenen van 's-Gravensloot en van Sara Jacoba Balthasarine van der Upwich.

Kinderen uit dit huwelijk:

1. JOHAN PAULUS BALTHASAR, volgt XVa.
2. SARA ADRIANA ISABELLA, geb. 's-Gravenpolder 6 februari 1846, overl. 's-Gravenhage 16 april 1910. Zij huwde Utrecht 12 juni 1873 met Adriaan Frederik Lodewijk Gregory, geb. Hoorn 23 februari 1838, griffier rechtbank 's-Hertogenbosch, substituut officier van justitie Alkmaar, advocaat generaal van de Hooze Raad, overl. 's-Gravenhage 24 april 1901.
3. JOHANNA FRANÇOISE LEONARDINA, geb. 's-Gravenpolder 11 september 1847, overl. 's-Gravenhage 22 juni 1921. Zij huwde Utrecht 1 juni 1882 met Willem de Famars Testas, geb. Utrecht 30 augustus 1834, kunstschilder, overl. Arnhem 24 maart 1896.
4. JOHANNA HELENA ELISABETH, geb. 's-Gravenpolder 21 september 1849, overl. Utrecht 20 september 1886. Zij huwde Utrecht 26 juli 1883 met prof. dr. Tjalling Halbertsma, geb. Sneek 15 juli 1841, med. dr. aldaar, hoogleraar Groningen 1866, hoogleraar Utrecht 1867-1898, overl. Utrecht 29 april 1898.
5. JACOB PIETER QUINTIJN, geb. 's-Gravenpolder 26 januari 1853, overl. Utrecht 7 januari 1892.

XVa. Mr. **JOHAN PAULUS BALTHASAR VAN DER MANDERE**, geb. 's-Gravenpolder 12 december 1844, ingeschreven aan de universiteit van Utrecht 23 september 1863, griffier kantongerecht te Alkmaar, overl. Alkmaar 7 augustus 1894. Hij huwde Alkmaar 17 oktober 1878 met **Lucia Susanna Wilhelmina van Leeuwen**, geb. Alkmaar 15 oktober 1855, overl. 15 maart 1947, dochter van Gerrit Jacob van Leeuwen en Lucia Wilhelmina van Heemskerck. Kinderen uit dit huwelijk:

1. Mr. JACOB JOHAN BOUDEWIJN VAN DER MANDERE, geb. Alkmaar 8 november 1883, studeerde af in de rechtswetenschappen Leiden 17 december 1907, advocaat te Amsterdam, overl. Amsterdam 23 augustus 1955. Hij huwde Amsterdam 8 november 1947 met Marie Catherina Bergendahl, geb. Amsterdam 28 april 1913, dochter van Frans Joan Bergendahl en Catherine Pauline Marie Ebbenhout; zij huwde 1e 's-Gravenhage 7 april 1938 (echtscheiding ingeschreven aldaar 4 januari 1947) met Johan Cuno Korthals Altes, huwde 3e Amsterdam 11 november 1958 met Rudolphus Franciscus Josephus Statius von Magius, huwde 4e Amsterdam 22 januari 1965 met mr. Willem Frederik Antoni baron van Haersolte.
2. GERRIT JACOB FRANÇOIS, geb. Alkmaar 16 maart 1885, overl. aldaar 15 juni 1885.

Tak B

XIVb. Mr. **JACOB VAN DER MANDERE**, geb. Middelburg 4 april 1811, ingeschreven aan de universiteit van Utrecht 28 september 1831, lid van het 'gezelschap Zeeland' (Zeeuwse studentenvereniging) 3 november 1833, studeerde aldaar af 26 april 1839⁶⁴, adjunct houtvester, raadslid vanaf 1852 en secr. van Kapelle (Zeeland) 1852-1869, overl. aldaar 10 april 1879. Hij huwde Goes 18 augustus 1842 met **Johanna Elisabeth de Laat Kanter**, geb.

‘s-Gravenhage 2 december 1820, overl. Kapelle 1 december 1893, dochter van Willem Albert de Laat Kanter en Madelaine Henriette Jeanne de Chatelain.

Kinderen uit het huwelijk:

1. PAULUS JOHAN, geb. Kapelle 30 juni 1843, overl. Goes 6 juni 1844.
2. PAULUS JOHAN, geb. Kapelle 29 december 1844, secretaris 1869-1873 en burgemeester (K.B. 3 januari 1873) 1873-1919 aldaar, overl. ‘s-Gravenhage 20 april 1921.
3. MADELAINE HENRIETTA JEANNE, geb. Kapelle 29 januari 1846, vermeld 1861 als pensionnaire van het meisjesinternaat te Velp⁶⁵, overl. ‘s-Gravenhage 11 mei 1923.
4. WILLEM ALBERT, volgt XVb.
5. ADRIANA ISABELLA, geb. Kapelle 8 maart 1850, in leven 11 mei 1923.
6. LOUIS MARIE, geb. Kapelle 4 december 1851, overl. Kapelle 30 oktober 1853.
7. LOUIS MARIE, geb. Kapelle 15 april 1855, overl. Goes 11 augustus 1859.
8. PHILIPPUS MATTHEUS⁶⁶, geb. Kapelle 6 april 1857, benoemd tot cadet aan de Kon. Militaire Academie te Breda 7 augustus 1876, benoemd 2 juli 1879 tot 2e luitenant van het 4e reg. der infanterie, bij K.B. nr. 30 van 22 maart 1882 eervol ontslagen als 2e luitenant, aangesteld 16 juni 1883 tot majoor-commandant van het 3e bataljon rustende schutterij in de provincie Zeeland, met attest. van de Herv. Kerk van Breda naar Goes 8 oktober 1889, schoolopziener te Goes 1889-1896, kreeg 11 juli 1896 wegens vertrek van Goes naar elders eervol ontslag als voorzitter van de districtscommissie van het Fonds tot aanmoediging en ondersteuning van de gewapende dienst in de Nederlanden, werd bij K.B. nr. 19 van 21 juli 1896 eervol ontslagen als commandant-majoor, vermeld 16 januari 1901 als buitengewoon erelid van de Kon. Ver. ‘Het eereteeken van belangrijke krijgsverrichtingen’, kreeg 1 september 1934 eervol ontslag als eindredacteur van het maandblad van de Doopsgezinde Kerk te ‘s-Gravenhage, met een jaarlijks pensioen van 100 gulden, overl. ‘s-Gravenhage 6 juli 1936.

XVb. **WILLEM ALBERT VAN DER MANDERE**, geb. Kapelle 29 januari 1848, 1e luitenant der infanterie, 1879 commissionair in effecten te ‘s-Gravenhage, lid fa. Schlencker, Van der Mandere en O.W.J. Schlencker, directeur der Noordhollandse Brandverz. Mij. te Amsterdam, woonde aldaar aan de Herengracht 596, vertrok, na zijn echtscheiding naar Parijs, bewoonde aldaar een appartement 112 treden hoog in de Rue Delambre 15, had aldaar geen beroep en leefde van een toelage van zijn broers en zusters⁶⁷, overl. Parijs 14 mei 1907 en begr. aldaar op het kerkhof Pantin. Hij huwde Arnhem 8 november 1877 (echtscheiding ingeschr. Amsterdam 10 juli 1900) met **Jeanne Adrienne Huygens**, geb. ‘s-Gravenhage 27 april 1857, overl. Wassenaar 6 september 1937, dochter van Hendrik Huygens en Annette Elisabeth Petronella van Ommen.

Kinderen uit dit huwelijk:

1. N.N. (dochter), geb. Den Haag 13 oktober 1878, jong overl.
2. JOHANNA ELISABETH, geb. Amsterdam 21 september 1880, overl. Weesp 26 oktober 1979. Zij huwde ‘s-Gravenhage 17 september 1902 met Joannes Lugt, geb. Graft 8 december 1870, oud-luitenant-ter-zee, directeur der gemeentelijke dokken en veren te Rotterdam.
3. HENRI, geb. Amsterdam 17 maart 1883, officier in de Orde van Oranje Nassau 1924, drager van het kruis van verdienste van het Ned. Rode Kruis, journalist in Goes 1899, later in Nijmegen en in Den Haag 1908, secretaris van de Algemene Bond Vrede door Recht 1911, algemeen secretaris Ned. Coöperatieve Bond 1908, secretaris Viro 1945-1949, ontving 1947 de Watelerprijs voor de vrede van de Carnegie Stichtng,

radiopresentator van het buitenlands overzicht van de AVRO, directeur van de Volks Universiteit in Den Haag, publiceerde vele boeken, overl. Wassenaar 6 maart 1959. Hij huwde Wassenaar 14 oktober 1926 met Margaretha Theodora Josephe Alers. Zij hadden geen nakomelingen.

Noten

1. Bertrand Nolf, De Bosseniersgilde St. Barbara in Izegem 1615-1990 (Izegem 1991).
2. G.A. Middelburg, Collectie Van der Mandere, inv.nr. 8 (res. Hove van Vlaanderen tot 1665, fol. 296 en 297).
3. R.A. Zeeland, Familiearchief (F.A.) Van der Mandere en G.A. Middelburg, Collectie Van der Mandere.
4. R.A. Zeeland, F.A. Van der Mandere, inv.nr. 4, 6 en 8.
5. G.A. Middelburg, Coll. Van der Mandere, inv.nr. 1.
6. De Schakel, tijdschrift voor familiekunde, jrg. X (1995), no. 1, Het geslacht Duermael en aanverwante families.
7. Karel van Mander, Het Schilderboek (Haarlem 1604).
8. Kronieken, 1e jaargang (1992), no. 1, Nachtegaal.
9. Karel de Flou, Woordenboek der Toponomie in West-Vlaanderen (Brugge 1914-1938), deel 10, blz. 24-30: Inv. Arch. Nord I B756.
10. Karel de Flou, Woordenboek etc.: Rol Baljuw Ypres.
- 10a. Deze schepensbank behandelde de erfenissen en voogdijangelegenheden.
11. Philippe L'Espinoy, Recherche des Antiquitez et Nobles de Flandres (1632), blz. 619.
12. Karel de Flou, Woordenboek etc.: br. Camer Vla. f25.
13. G.A. Middelburg, Coll. Van der Mandere, inv.nr.1.
14. Karel de Flou, Woordenboek etc.: Rentebok Veurne, fol. 3.
15. Karel de Flou, Woordenboek etc.: Charter Ter Borch M2950 Blauw.
16. Karel de Flou, Woordenboek etc.: K. Vlaamse Academie 1914, 391.
17. Nederlands Patriciaat (1950).
18. R.A. Zeeland, F.A. Van der Mandere, inv.nr. 6 (afschrift staat van goederen Cornelis Jansz. van der Mandere).
19. S.A. Gent, Poorterboeken.
20. R.A. Zeeland, F.A. Van der Mandere, inv.nr. 6 (afschrift acten en contracten voor schepenen Gent).
21. G.A. Middelburg, Coll. Van der Mandere, inv.nr. 8 (afschrift staten van goed van Barbeelken en Gillijncken Hebbelinc).
22. G.A. Middelburg, Coll. Van der Mandere, inv.nr. 8 (afschrift prot. nots. Hally, Gent, fol. 706).
23. R.A. Zeeland, F.A. Van der Mandere, inv.nr. 6 (afschrift prot. nots. Hally no. 272).
24. G.A. Middelburg, Coll. Van der Mandere, inv.nr. 6 (Acten en Contracten voor schepenen van de gedeelte te Gent 1627-1629).
25. R.A. Zeeland, F.A. Van der Mandere, inv.nr. 6 (afschrift prot. nots. Jacques Desmet, Gent).
26. A.R.A., Archief Steengracht, inv.nr. 455.
27. R.A. Zeeland, F.A. Van der Mandere, inv.nr. 6. (afschrift minuten nots. Jacques Desmet, Gent, no. 799).
28. R.A. Zeeland, Archief Staten van Zeeland, inv.nr. 1677, fol. 196v.
29. G.A. Vlissingen, Cohier Huisschatting 1727, inv.nr. 112.
30. R.A. Zeeland, Archief Rekenkamer, Rek. D 48361, acquiten.
- 30a. S.A. Hollands Midden (Gouda), Not. Arch. Waddinxveen, inv.nr. 8298, no. 47, d.d. 11-2-1697: Vrijheer van Huijbertsgerecht, raad en vroedschap van Rotterdam, bewindhebber V.O.C.
31. R.A. Zeeland, F.A. Van der Mandere, inv.nr. 8.
32. R.A. Zeeland, Archief De Vierbannen, inv.nr. 12.
33. R.A. Zeeland, Archief De Vierbannen, inv.nr. 28.1.
34. G.A. Vlissingen, RAZE 1481, fol. 4.
35. R.A. Zeeland, Archief De Vierbannen, inv.nr. 29.1.
36. R.A. Zeeland, F.A. Van der Mandere, inv.nr. 12.
37. R.A. Zeeland, F.A. Van der Mandere, inv.nr. 13.

38. R.A. Zeeland, Archief De Vierbannen, inv.nr. 28.2.
39. D.D.T. Huet, Inhuldiging van zijne doorluchtige Hoogheid als erfheer van Vlissingen (Amsterdam 1753).
40. M.F. Lantsheer, *Zeelandia Illustrata* (Middelburg 1890), blz. 721 en 723.
41. R.A. Zeeland, Archief Rekenkamer, Rek. D #510, inv.nr. 4888-4899.
42. R.A. Zeeland, Archief Rekenkamer, Rek. D #510, inv.nr. 47871.
43. R.A. Zeeland, Archief Rekenkamer, Rek. D #510, inv.nr. 49001.
44. G.A. Vlissingen, inv.nr. 4977, Lijste van alle ampten, offietien etc. aan burgemeesters en regeerders.
45. G.A. Vlissingen, RAZE 1483, fol. 470.
46. Dr. W.S. Unger, *Monumenten van Middelburg* (Maastricht 1943).
47. F. Nagtglas, *Levensberichten van Zeeuwen* (Middelburg 1890), blz. 378.
48. *Het Verheugd Zeeland* (Amsterdam 1787).
49. R.A. Zeeland, Archief De Vierbannen, inv.nr. 28 en 29.
50. Archief, Mededelingen van het Kon. Genootschap der Wetenschappen 1983, blz. 48.
51. R.A. Zeeland, Archief Staten van Zeeland, inv.nr. 1674, fol. 10v.
52. G.A. Vlissingen, RAZE 1483, fol. 469.
53. R.A. Zeeland, F.A. Van der Mandere, inv.nr. 28-30.
54. M.F. Lantsheer, *Zeelandia Illustrata* (Middelburg 1890), blz. 721 en 724.
55. R.A. Zeeland, Archief Rekenkamer, Rek. D 6978-6985, pak C.
56. R.A. Zeeland, *Memories van successie*, 391 1827 no. 346.
57. R.A. Zeeland, Archief 80.2, *Partienden Zuid Beveland*, inv.nr. 12.
58. J.C. Lagendijk, *Vrijmetselarij in Zeeland* (Hulst 1992).
59. G.A. Vlissingen, RAZE 1484, fol. 34.
60. R.A. Zeeland, *Memories van successie*, 406 1835 II 62.
61. R.A. Zeeland, F.A. Van der Mandere, inv.nr. 40.
62. R.A. Zeeland, *Memories van successie*, 1824 no. 550.
63. *Naamwijzer der Stad Goes en het eiland Noord- en Zuidbeveland*.
64. R.A. Zeeland, F.A. Van der Mandere, inv.nr. 54.
65. R.A. Zeeland, F.A. Van der Mandere, inv.nr. 70.
66. R.A. Zeeland, F.A. Van der Mandere, inv.nr. 77.
67. R.A. Zeeland, F.A. Van der Mandere, inv.nr. 88.